

Valvira

Valvira ja sosiaali- ja terveydenhuollon valvonta: ammattihenkilöiden päihdeongelmista

Markus Henriksson
Ryhmäpäällikkö, lääkintöneuvos
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira),
valvontaosasto

Sidonnaisuudet:

Konsultoiva psykiatri, Sotilaslääketieteen Keskus; asiantuntijalääkäri Trafi/ilmailu;
STM Valmiusyksikön tehtäviä; HUS Porvoon sairaalan psykiatrian yksikön dosenttikouluttaja

21.4.2011

Markus.Henriksson@valvira.fi

1

Valvira

Miten potilaan oikeus hyvään hoitoon ja kohteluun voidaan turvata?

- Asianmukaisella koulutuksella ja omavalvonnalla
- Kouluttajien, samaistumiskohteiden ja avainasiantuntijoiden hyvällä esimerkillä
- Asianmukaisilla työn järjestelyillä
- Hyvällä työyhteisöllä, hyvällä kollegiaalisuudella
- Hyvällä esimiestoiminnalla
- Hyvällä työnantajatoiminnalla
- Järjestöjen ohjeilla ja linjauksilla
- Viranomaisten ohjauksella ja valvonnalla

21.4.2011

Markus.Henriksson@valvira.fi

2

Terveydenhuoltoa ohjaavat ja valvovat mm.:

- Sosiaali- ja terveysministeriö
- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira
- Aluehallintovirastot AVIt (ent. lääninhallitukset)
- THL, TTL ja FIMEA
- Eduskunnan oikeusasiamies
- Oikeuskansleri
- Tietosuojavaltuutettu
- Potilasvakuutuskeskus PVK, potilasvahinkolautakunta
- Kuluttajaviranomaiset
- Poliisi
- Hallinto-oikeudet, tuomioistuimet

TEO ja STTV yhdistyvät: uusi
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto
VALVIRA aloitti toimintansa 1.1.2009.

Myös sosiaalihuollon valvontaa tuli uuden viraston tehtäväksi vuonna 2010.

Lääninhallitukset lakkasivat: uudet
aluehallintoviranomaiset AVIt vastaavat sosiaali- ja
terveydenhuollon aluetason valvonnasta alkaen
1.1.2010.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnan voimavarat
(henkilöstömäärä, määrärahat) eivät lisääntyneet.

Valvira

Visio ja perustehtävä

VISIO 2015

Valvira **varmistaa** väestön oikeuden terveyttä ja hyvinvointia tukevaan elinympäristöön sekä **riittäviin ja turvallisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin**.

PERUSTEHTÄVÄ

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira on STM:n hallinnonalan keskusvirasto, joka edistää väestön terveyttä ja toimintakykyä valvonnan edellyttämän ohjauksen sekä ennakoivan ja jälkikäteisen valvonnan keinoin.

5

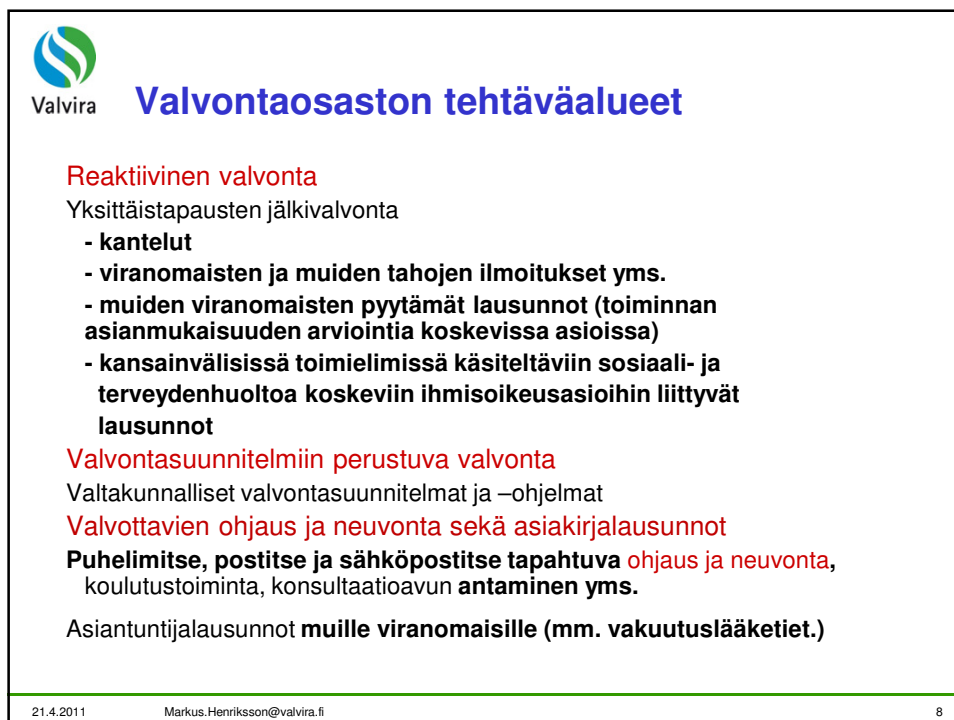

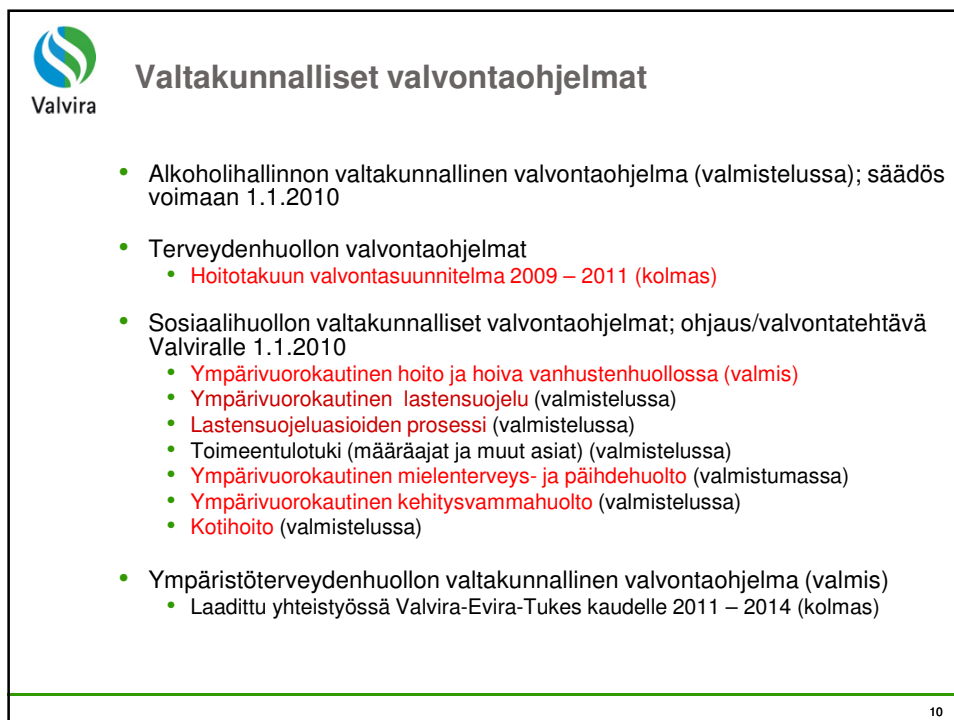
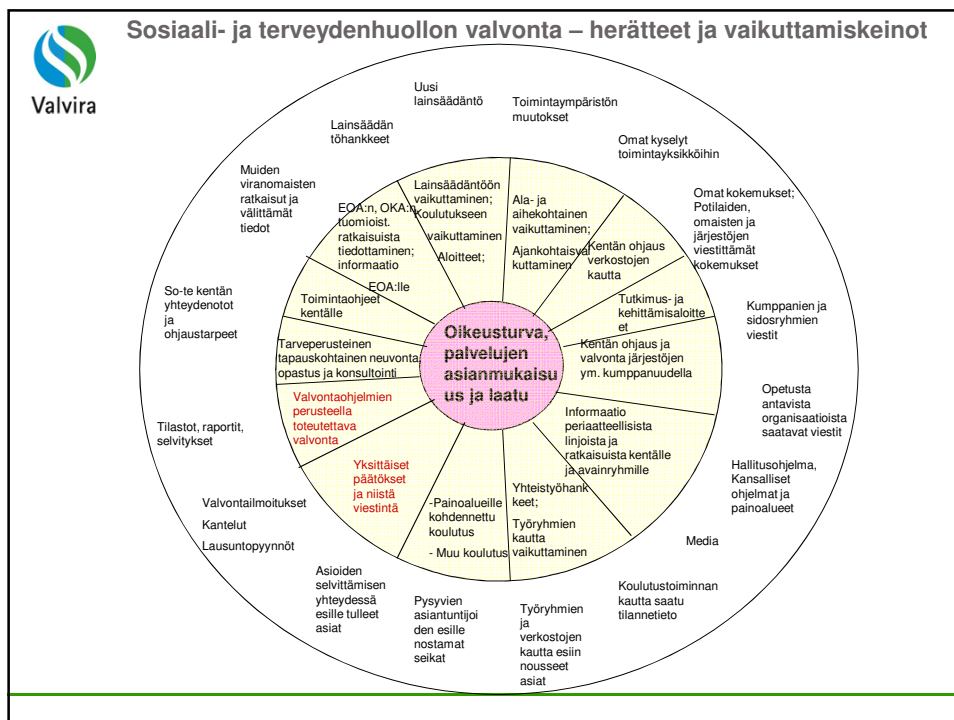
Valvira

Strategiset linjaukset 2010-2015

1. Tunnistamme ja ennakoimme väestön terveyteen ja hyvinvointiin sekä palvelujärjestelmään liittyvät **riskit** ja kohdennamme työtämme tämän perusteella.
2. **Huolehdimme erityisesti niiden ihmisten oikeuksista, jotka eivät itse pysty niitä puolustamaan.**
3. Yhdenmukaistamme sosiaali- ja terveysalan valvonnan sekä valvonnan edellyttämän ohjauksen saumattomaksi kokonaisuudeksi koko maassa.
4. Ohjaamme toiminnanharjoittajia tehostamaan **omavalvontaa**.
5. Toimimme ja vaikutamme aktiivisesti EU:ssa ja kansainvälisessä yhteistyössä.
6. Parannamme asiakaspalveluamme ja perustamme toimintamme laadunhallintaan.
7. Luomme toimivan ja tasapainoisen sisäisen rakenteen.
8. Parannamme johtamisen laatua sekä työhyvinvointia.

6

Valvira

Terveydenhuollon valvonnan tarkoitus

- Varmistaa potilasturvallisuus ja edistää terveydenhuoltopalvelujen laatua ennalta ehkäisemällä epäasianmukaisia hoito- ja toimintakäytäntöjä ja puuttamalla säädösten vastaiseen tai muutoin virheelliseen menettelyyn tai laiminlyönteihin.
- Selvittää ja arvioida, onko terveydenhuollon **ammattihenkilö** ja/tai terveydenhuollon **toimintayksikkö** noudattanut voimassa olevia säädöksiä, ammattieettisiä velvollisuuksia, annettuja ohjeita ja määräyksiä.

21.4.2011

Markus.Henriksson@valvira.fi

11

Valvira

Mitä valvontaviranomaiset Valvira ja AVIt mm. eivät tee

- **Emme valvo potilaita**
- Emme anna korvauksia tai maksusitoumuksia; emme myöskään valvo KELAA tai vakuutusyhtiöitä
- Emme ole kansallinen potilasturvallisuustilannekeskus (THL:n pitäisi olla sellainen)
- Emme (ainakaan vielä) valvo sähköisiä potilasasiakirjajärjestelmiä
- Emme ota kantaa organisaatorakenteeseen tai ns. johtosääntökiistoihin, ellei kysymyksessä ole ilmeinen lainvastaisuus tai ilmeinen potilasturvallisuuden vaarantuminen

21.4.2011

Markus.Henriksson@valvira.fi

12

Valvira käsittelee terveydenhuollon ammattihenkilön ohjaukseen ja valvontaan liittyvät asiat erityisesti silloin, kun kysymyksessä on

- Periaatteellisesti tärkeä tai laajakantoinen asia
- Epäily hoitovirheestä, joka on johtanut kuolemaan tai vaikeaan vammautumiseen
- Oikeuslääkärin tekemään kuolemansyyn selvittämiseen liittyvä asia
- Asia, joka saattaa edellyttää turvaamis- tai kurinpitotoimenpiteitä
- Asia, jota AVI on esteellinen käsittelemään

- Muut asiat käsitellään aluehallintovirastoissa; Valviran tehtävänä on ohjata niitä yhdenmukaisiin ratkaisukäytäntöihin

21.4.2011

Markus.Henriksson@valvira.fi

13

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden ja organisaatioiden ohjaus ja valvonta

Valvira:

Ammattihenkilöiden ohjaus ja valvonta

- oikeus hallinnolliseen ohjaukseen (käsityksen ilmaisu, huomion kiinnittäminen, huomautus vastaisen varalle), kurinpitoon (kirjallinen varoitus) ja turvaamistoimiin (oikeuden/luvan rajoittamiseen ja poistamiseen)

Organisaatioiden ohjaus ja valvonta

- oikeus hallinnolliseen ohjaukseen, uhkasakon asettamiseen

AVIt omilla alueillaan:

- ammattihenkilöiden valvonta ja organisaatioiden valvonta; **tarkastuskäyntien toteuttaminen**
- oikeus hallinnolliseen ohjaukseen, uhkasakon asettamiseen

21.4.2011

Markus.Henriksson@valvira.fi

14

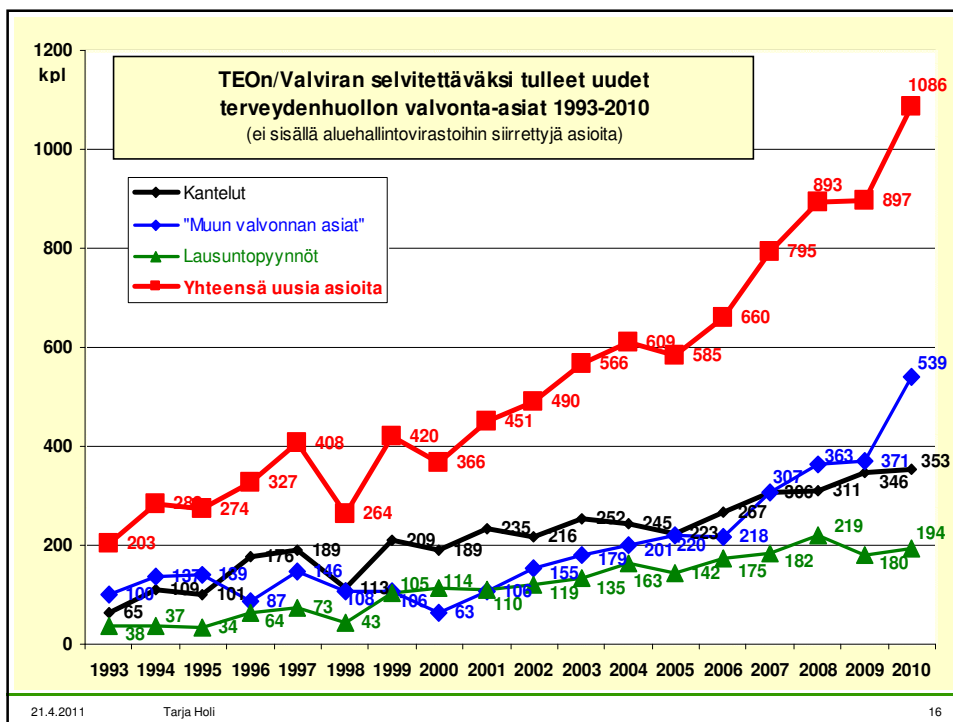
Terveysthuollon ammattihenkilön valvontaan liittyvät asia voi tulla vireille monella tavalla:

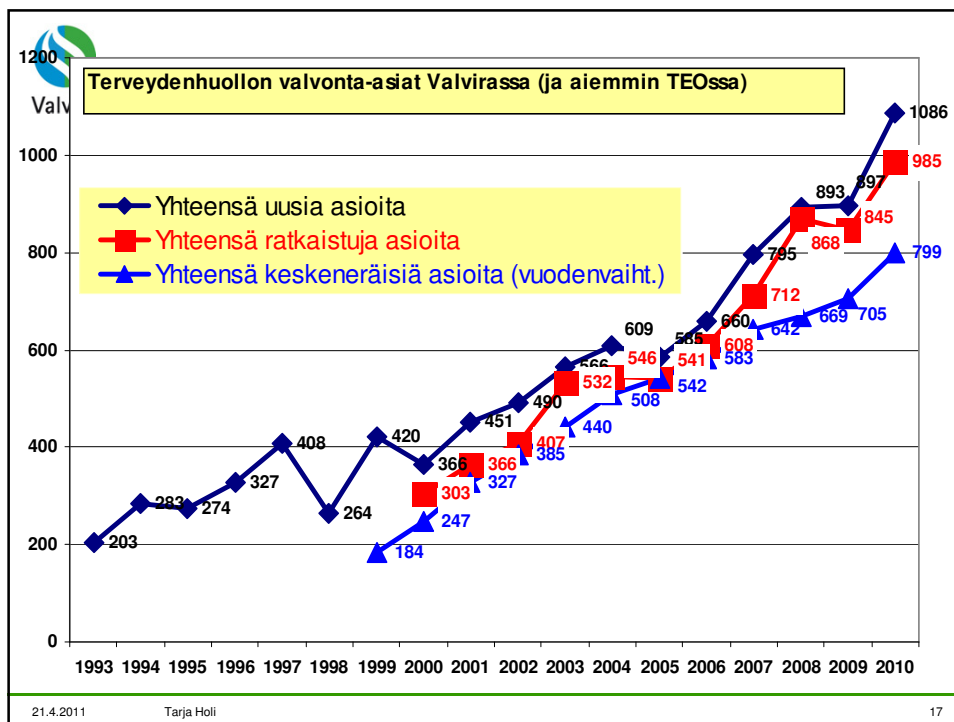

- Potilaan tai omaisen tekemänä kanteluna
- Apteekin, esimiehen, poliisin tai muun viranomaisen tai henkilön omalla ilmoituksella
- Viranomaisen (kuten poliisin tai EOA:n) lausuntopyynnöllä
- Valviran tai AVIn omalla aloitteella

21.4.2011

Markus.Henriksson@valvira.fi

15

Ilmoitusten ja muiden yhteydenottojen perusteella selvitetäviksi otettujen valvonta-asioiden ryhmä

- Apteekkien ilmoitukset PKV-lääkkeiden (pääasiassa keskushermostoon vaikuttavien) määräämiseen ja käyttöön liittyvistä epäillyistä väärinkäytöksistä
- Työntajien ilmoitukset lisääntyneet selvästi noin kolmen viime vuoden aikana; liittyvät mm. hoitohenkilökunnan lääkkeiden anastuksiin ja lääke-/päihderiippuvuuksiin sekä ammattitaidon ja/tai toimintakyvyn puutetta koskeviin epäilyihin (potilasturvallisuuden vaarantumisepäily)
- Muilta tahoilta saadut ilmoitukset/tiedot: mm. poliisilta, tuomioistuimilta, työtovereilta
- Valviran oma-aloitteisesti vireille ottamat asiat (esim. tiedotusvälineissä olevien juttujen perusteella)

21.4.2011 Tarja Holi 18

Hoitajia koskevien valvonta-asioiden vireilletulon lisääntyminen Valvirassa

- Vuonna 2006: yhteensä 26
 Vuonna 2007: yhteensä 64
 Vuonna 2008: yhteensä 74
 (50 sairaanhoitajaa, 24 lähihoitajaa)
 Vuonna 2009: yhteensä 134
 (85 sairaanhoitajaa, 49 lähihoitajaa)
 Vuonna 2010: yhteensä 224
 (118 sairaanhoitajaa, 106 lähihoitajaa)

21.4.2011

Markus.Henriksson@valvira.fi

19

APTEEKIN ILMOITUKSELLE VIREILLE TULLEEN ASIAN KÄSITTELYPROSESSI

21.4.2011

Markus.Henriksson@valvira.fi

Valvira

Työnantaja

on ensisijainen palveluksessaan olevaa /
toimintayksikössään työskentelevää
terveydenhuollon ammattihenkilöä valvova
taho,

ja ainoa, jolla on mahdollisuus puuttua
toimintaan reaaliaikaisesti ja varmistaa
potilasturvallisuus ajoissa.

21.4.2011

Markus.Henriksson@valvira.fi

21

Valvira

Milloin terveydenhuollon ammattihenkilöä koskeva toimintayksikön ilmoitus Valviralle tulisi tehdä ?

Silloin, kun on perusteltu syy epäillä
ammattihenkilön vaarantavan
potilasturvallisuuden, ja kun pitkän aikavälin
potilasturvallisuutta ei pystytä varmistamaan
esimiehen toimenpitein:

Henkilö ei ymmärrä omaa tilaansa, eikä hän
ole asianmukaisessa hoidossa, eivätkä
työnjohdolliset tai koulutukselliset
toimenpiteet ole riittäviä tai mahdollisia

21.4.2011

Markus.Henriksson@valvira.fi

22

Valvira

Laki Valvirasta (669/2008) 6 § : Tietojen antaminen

Valtion ja kunnan viranomaisen sekä muu julkisoikeudellinen yhteisö, Kansaneläkelaitos, Eläketurvakeskus, potilasvahinkolautakunta, eläkesäätiö ja muu eläkelaitos, vakuutuslaitos, huoltotoimintaa tai sairaanhoitotoimintaa harjoittava yhteisö tai laitos sekä apteekki ovat velvollisia pyynnöstä antamaan maksutta virastolle 2 §:ssa tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset sen estämättä, mitä salassapitovelvollisuudesta säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuilla... on oikeus ilman viraston pyyntöäkin ilmoittaa sille seikasta, joka voi vaarantaa asiakas- tai potilasturvallisuutta...

21.4.2011

Markus.Henriksson@valvira.fi

23

Valvira

Valvontaseuraamukset

(Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/1994)

Hallinnollinen ohjaus (ei valitusoikeutta)

Käsityksen ilmaiseminen
Huomion kiinnittäminen
Huomautus

Kirjallinen varoitus

Turvaamistoimenpiteet

Ammatinharjoittamisoikeuden rajoitus
Ammatinharjoittamisoikeuden poistaminen

Huomautus ja kirjallinen varoitus merkitään Terhikki-rekisteriin 10 vuoden ajaksi. Ammatinharjoittamisoikeuden rajoitukset tai poisto pysyvät Terhikissä 10 v henkilön kuolemasta

21.4.2011

Markus.Henriksson@valvira.fi

24

Valvira

Ammattioikeuksia rajoitetaan ”räätälöidysti” siinä määrin kuin se on saadun selvityksen nojalla perusteltua, esim:

- Lääkäriä voidaan kieltää määräämästä varsinaisia huumausaineita ja/tai PKV-lääkkeitä ja/tai alkoholia tai jotakin tiettyä lääkettä tai tekemästä jotain tiettyä tehtävää
- Ammattioikeuksia voidaan rajoittaa siten, että henkilöllä on oikeus toimia vain julkisen terveydenhuollon toimintayksikössä toisen ammattihenkilön johdon ja valvonnan alaisena
- Sairaanhoidajan rajoituksiin voidaan liittää lisäksi esim. rajoitus ”ilman oikeutta käsitellä lääkkeitä”
- Huom. Lähihoitajaa voidaan kieltää käyttämästä lähihoitajan ammattinimikettä; lähihoitajan oikeuksia ei voida ”vain” rajoittaa

21.4.2011

Markus.Henriksson@valvira.fi

25

Valvira

Seuraamuksista

Karkeasti:

Kantelut:

- Noin 2/3 ratkaistuista kanteluista sellaisia, joissa ei voida todeta oleellista moitittavaa;
- Noin 1/3:ssa todetaan jonkin asteista epäasianmukaisuutta tai moitittavuutta (”käsityksen ilmaisu”, ”huomion kiinnittäminen”, ”huomautus”, ”kehotus”)

Ilmoituksen tms. yhteydenoton perusteella vireille otetut valvonta-asiat:

• Ei moitittavaa	35%
• Hallinnollista ohjausta tai valvonnan jatkaminen	37%
• Oikeuksien poisto, rajoitus tai kirjallinen varoitus	29%

21.4.2011

Tarja Holi

26

Seuraamukset ratkaistuissa terveydenhuollon valvonta-asioissa vuosina 2003-2010

	2006	2007	2008	2009 *)	2010 *)
KANTELUT + MUU VALVONTA YHTEENSÄ	päätöksiä	päätöksiä	päätöksiä	päätöksiä	päätöksiä
Päätöksiä yhteensä **)	463	538	675	629	783
Seuraamukset:					
huomion kiinnittäminen	43	80	55	54	65
huomautus	26	42	45	34	57
oikeuden rajoitus	14	18	18	32	28
oikeuden poistaminen	12	13	49	45	81
kirjallinen varoitus	4	12	13	11	14
SEURAAMUKSET YHTEENSÄ	99	165	180	176	245
Seuraamuksiin johtaneet/ ratkaistut asiat	21,4 %	30,7 %	26,7 %	28,0 %	31,3 %

<i>Oikeuksien palauttamista koskevat päätökset</i>	3	0	4	8	10
--	---	---	---	---	----

*) 2009-2010 oikeuden rajoittaminen ja poisto omasta pyynnöstä ratkaistu virkamiespäätöksellä
 **) sisältää kanteluina ja ilmoitusten tms. vireille tulleiden asioiden päätökset (ei lausuntoasioita)

21.4.2011

Tarja Holi

27

Valviran Terhikki-rekisteri: terveydenhuollon ammattihenkilöiden (v:sta 2009 myös vähintään 4 vuotta suorittaneiden lääketieteen opiskelijoiden) keskusrekisteri

Rekisteriin merkitään henkilötiedot ja ammatinharjoittamisoikeudet.

Rekisteriin merkitään tiedot myös, jos ammattitoiminnassa on todettu moitittavuutta, virheellisyyttä tai laiminlyöntejä sekä ammattitoiminnassa saadusta varoituksesta, sakko- tai vankeusrangaistuksesta, viraltapanosta tai virantoimituksesta pidättämisestä.

Tieto ammatinharjoittamisoikeudesta ja sen mahdollisista rajoituksista on julkinen.

Ns. JulkiTerhikki (=nettipalvelinTerhikki): nimi, syntymäaika, ammattioikeudet ja mahdollinen tieto, että oikeuksia rajoitettu.

Huom.: Terhikki ei ole ”työkykyrekisteri”

Huom.: keskeneräiset asiat eivät ole julkisia

21.4.2011

Markus.Henriksson@valvira.fi

28

Mielenterveys- ja päihdepalveluiden ajankohtaisia valvonta-asioita Valvirassa ja aluehallintovirastoissa

Opioidiriippuvuuteen liittyvät asiat
 Aikuisten ADHD:n lääkehoito
 Itsemääräämisoikeusasiat
 Julkisen vallan käyttö ja ei-virkasuhteiset lääkärit
 Itsemurhat sairaalassa tai ”käännytyksen” jälkeen
 Masennuslääkehoito ja itsemurhat
 Roolirikkomukset
 Psykoterapiaan pääsy
 Somaattisten sairauksien hoito mt- ja päihdepalveluissa

Lääkkeiden väärinkäyttö valvonta-asioissa: keskeiset lääkkeet

- Kodeiini (Panacod, Ardinex)
- Opioidit (H)
- ”Matala-mg”- bentsodiatsepiinit
(alpratsolaami, klonatsepaami,
loratsepaami, midatsolaami)
- Bentsodiatsepiinien kaltaiset
nukahtamislääkkeet
- Pregabaliini
- Stimulantit (ADHD-lääkkeet)

Valvira

Valvonnallako kohtelu ja turvallisuus paremmiksi?

Kyllä, silläkin – mutta myös valvonnan itsensä tulee olla kaikille osapuolille turvallista ja kohteliasta. Valvontakin tarvitsee voimavaransa, jotta valvonta on osuvaa ja riittävän nopeaa.

Lisätietoja: www.valvira.fi